

Slika 1.1: Električna shema enostavne krmilne naloge (a) in njena rešitev z releji (b)

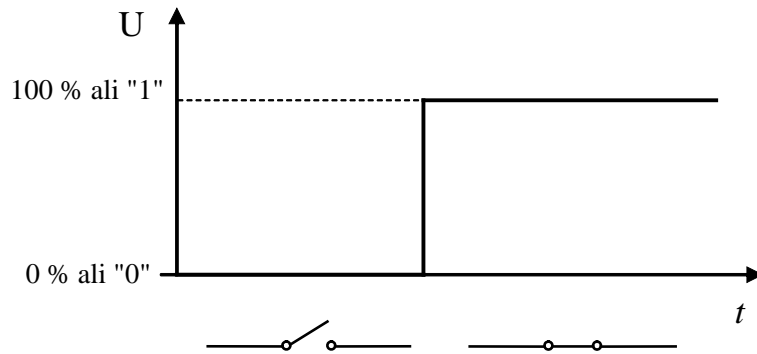

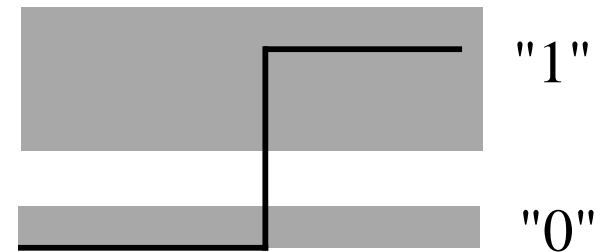
Št. standarda	Opis
61131-1	splošne informacije
61131-2	aparaturne zahteve in preizkušanje
61131-3	programski jeziki
61131-4	vodnik za uporabnika
61131-5	komunikacija
61131-7	programiranje krmiljenja z mehko (angl. fuzzy) logiko

Tabela 1.1: Opis vsebine zvezkov standarda SIST EN 61131

Slika 2.1: Določanje dveh stanj s pomočjo stikala

Slika 2.2: Pasova za določanje nivojev logičnih stanj 0 in 1

1 bit	2 bita	3 biti
0	00	000
1	01	001
	10	010
	11	011
		100
		101
		110
		111

Tabela 2.1: Enobitne, dvobitne in tribitne podatkovne enote

nibble

↙

$$0110 = 0 \cdot 2^3 + 1 \cdot 2^2 + 1 \cdot 2^1 + 0 \cdot 2^0 = 0 + 4 + 2 + 0 = 6_{\text{DEC}}$$

Slika 2.3: Pretvorba iz binarne v decimalno kodo

BIN binary (binarno)	HEX hexadecimal (šestnajstiško)	DEC decimal (desetiško)	BCD Binary Coded Decimal system (binarno zakodirani desetiški sistem)
0000 0000	0	0	0
0000 0001	1	1	1
0000 0010	2	2	2
0000 0011	3	3	3
0000 0100	4	4	4
0000 0101	5	5	5
0000 0110	6	6	6
0000 0111	7	7	7
0000 1000	8	8	8
0000 1001	9	9	9
0000 1010	A	10	-
0000 1011	B	11	-
0000 1100	C	12	-
0000 1101	D	13	-
0000 1110	E	14	-
0000 1111	F	15	-
0001 0000	10	16	10
0001 0001	11	17	11
...	...	...	...
0111 1111	7F	127	-
1000 0000		128	80
...	...	...	...
1111 1111	FF	255	-

Tabela 2.2: Bitni vzorci v dvojiški kodi ter njihova interpretacija v desetiški, šestnajstiški in BCD kodi

Številski sistemi

1 K = $10^3 = 1000$, 1 M = $10^6 = 1\,000\,000$, 1 G = $10^9 = 1\,000\,000\,000$,

1 K = $2^{10} = 1024$ DEC, 1 M = $(2^{10})^2 = 1.048.576$ DEC, 1 G = $(2^{10})^3 = 1.073.741.824$ DEC.

1 byte = 8 bit,

1 word = 2 byte = 16 bit,

1 long word = 2 word = 4 byte = 32 bit,

1 quad word = 2 long word = 4 word = 8 byte = 64 bit.

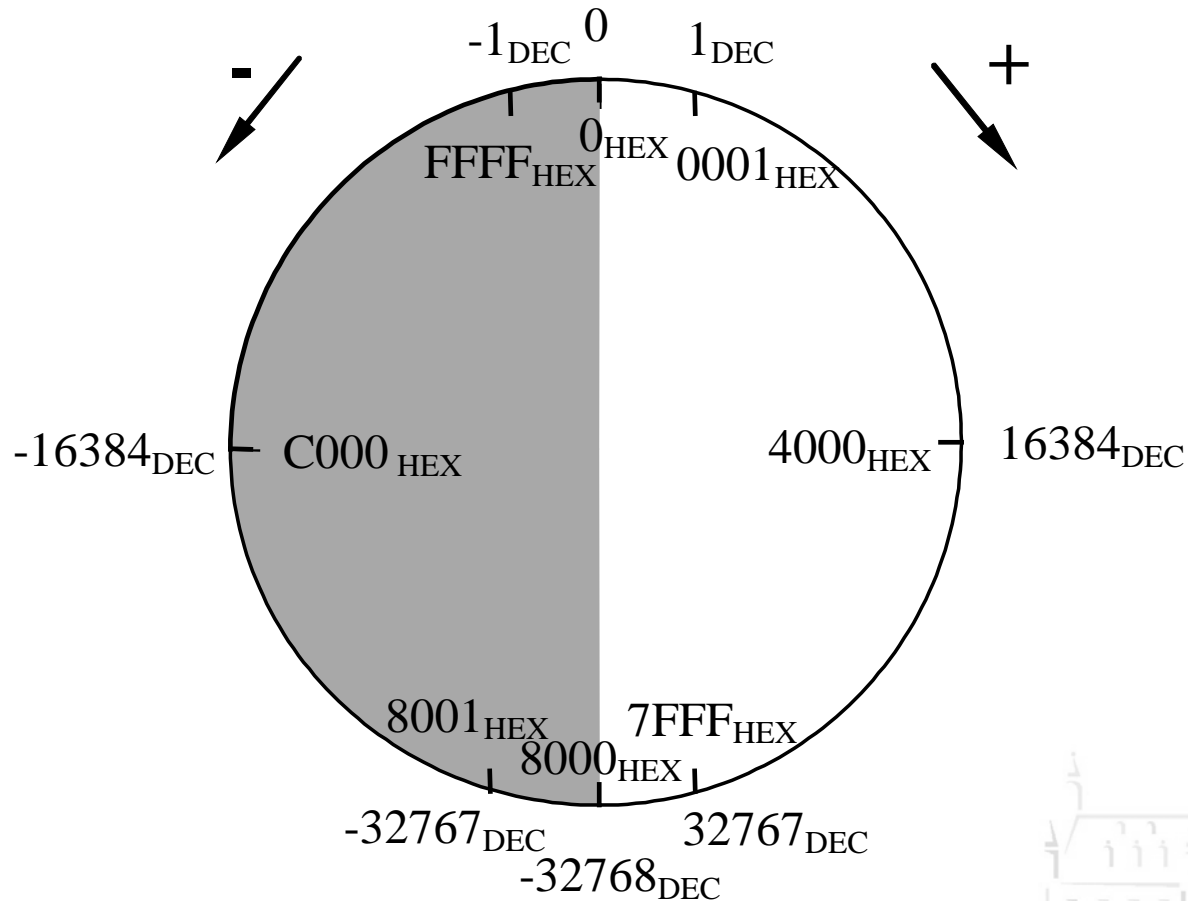

BIN	HEX	decimalna predznačena	decimalna nepredznačena
1000 0000 0000 0000	8000	-32768	32768
1000 0000 0000 0001	8001	-32767	32769
1000 0000 0000 0010	8002	-32766	32770
1111 1111 1111 1110	FFFE	-2	65534
1111 1111 1111 1111	FFFF	-1	65535
0000 0000 0000 0000	0000	0	0
0000 0000 0000 0001	0001	1	1
0000 0000 0000 0010	0002	2	2
0111 1111 1111 1110	7FFE	32766	32766
0111 1111 1111 1111	7FFF	32767	32767

Tabela 2.3: Nekatere vrednosti predznačenih in nepredznačenih števil v 16-bitnem formatu

Slika 2.4: Prikaz pozitivnih in negativnih števil v 16-bitnem formatu

Skupna funkcija	
<h1>Številski sistemi</h1>	
<i>Logično krmiljenje:</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • binarna logika	<ul style="list-style-type: none"> • IN, ALI, NE, XOR, flip-flop,
<ul style="list-style-type: none"> • časovniki	<ul style="list-style-type: none"> • zakasnitev vklopa, zakasnitev izklopa, časovno omejen pulz
<ul style="list-style-type: none"> • števci	<ul style="list-style-type: none"> • prištevanje in odštevanje pulzov
<i>Koračno krmiljenje</i>	koračni funkcijski načrt
<i>Procesiranje signalov/podatkov:</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • procesiranje analognih signalov	<ul style="list-style-type: none"> • PID, integriranje, filtriranje
<ul style="list-style-type: none"> • matematične funkcije	<ul style="list-style-type: none"> • osnovna aritmetika: seštevanje, odštevanje, množenje in deljenje, • razširjena aritmetika: npr. kvadratni koren, trigonometrične funkcije • primerjave: manjši, večji, enak
<ul style="list-style-type: none"> • obdelava podatkov	<ul style="list-style-type: none"> • izbira, organizacija, formatiranje, prenos
<i>Funkcije vmesnika:</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • vhodi/izhodi	<ul style="list-style-type: none"> • analogni in digitalni vhodni/izhodni moduli
<ul style="list-style-type: none"> • drugi sistemi	<ul style="list-style-type: none"> • komunikacijski protokoli,
<ul style="list-style-type: none"> • HMI*	<ul style="list-style-type: none"> • prikazovanje, ukazi
<ul style="list-style-type: none"> • tiskalniki	<ul style="list-style-type: none"> • sporočila, poročila
<i>Nadzor nad izvajanjem</i>	periodična izvajanja; izvajanja, odvisna od dogodkov

* Human-Machine Interface (vmesnik človek-stroj) funkcije skrbijo za povezavo med operaterjem, funkcijami za procesiranje signalov ter strojem/procesom.

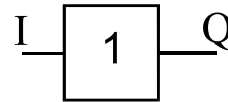
Tabela 3.1: Povzetek programirljivih funkcij

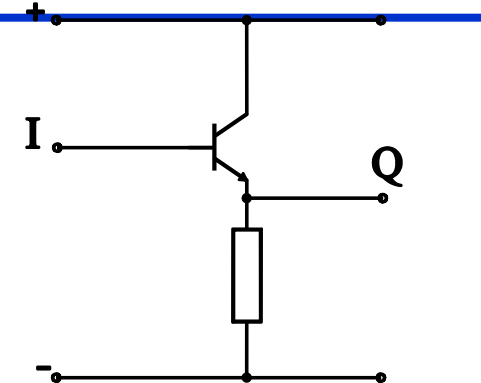
Identiteta

I	Q
0	0
1	1

Slika 3.1:
Izjavnostna tabela za identiteto

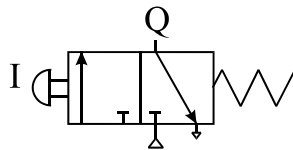
Slika 3.2: Grafični simbol za identiteto

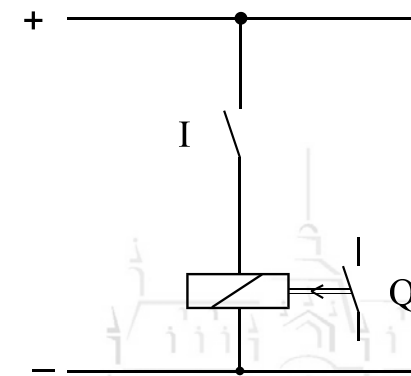
Slika 3.4: Realizacija identitete s tranzistorskim vezjem

Slika 3.3: Simbol za identiteto z relejnimi elementi

Slika 3.6: Realizacija identitete s pomočjo pnevmatskega elementa

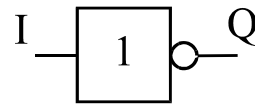

Slika 3.5: Realizacija identitete z elektromehanskim elementom

Logična funkcija NE (negacija)

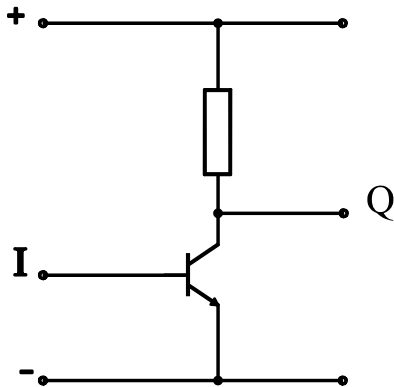
I	Q
0	1
1	0

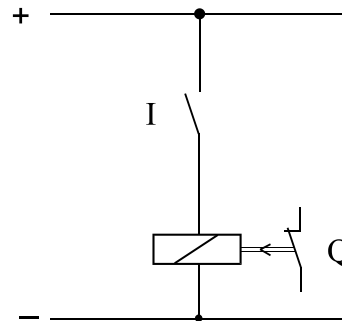
Slika 3.7: Grafični logični simbol za funkcijo NE

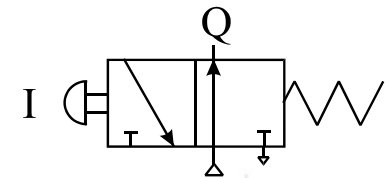
Slika 3.8: Simbolična relejna shema za logično negacijo

Slika 3.9: Realizacija logične funkcije NE s polprevodniškimi elementi

Slika 3.10: Realizacija funkcije NE z releji

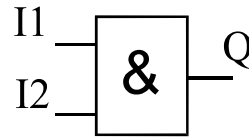

Slika 3.11: Realizacija logične funkcije NE s pnevmatskimi elementi

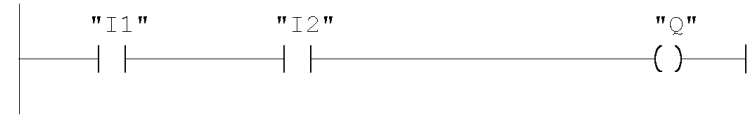

Logična funkcija IN

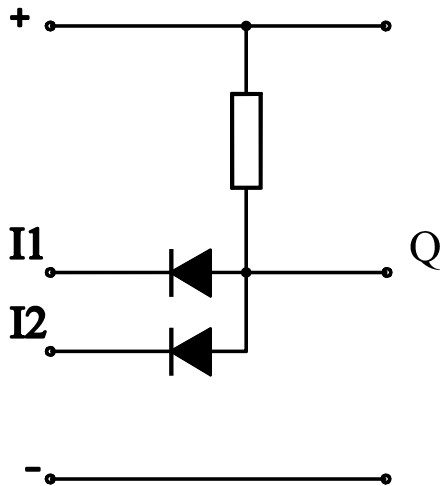
I1	I2	Q
0	0	0
0	1	0
1	0	0
1	1	1

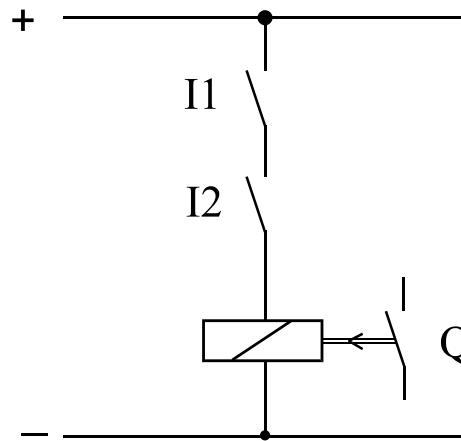
Slika 3.12: Logični simbol za funkcijo IN

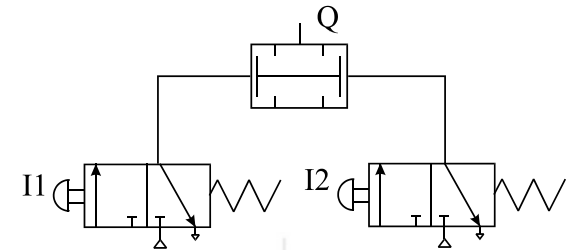
Slika 3.13: Relejna shema logične funkcije IN

Slika 3.14: Realizacija logične funkcije IN s polprevodniškimi elementi

Slika 3.15: Realizacija logične funkcije IN z relejem

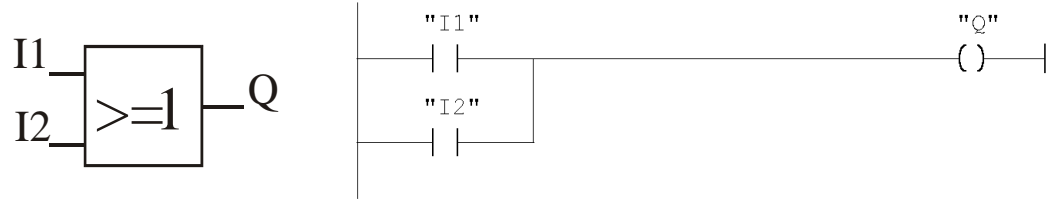

Slika 3.16: Realizacija logične funkcije IN s pnevmatskimi elementi

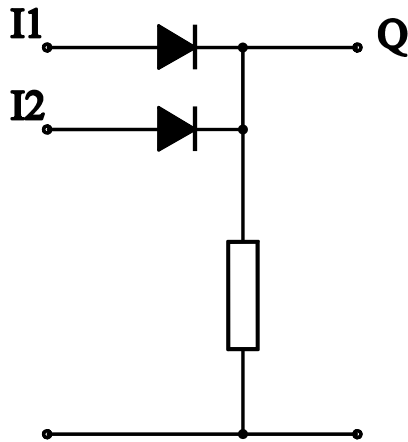

Logična funkcija ALI

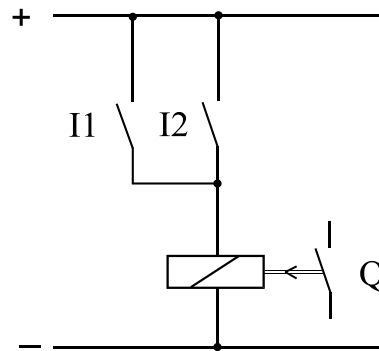
I1	I2	Q
0	0	0
0	1	1
1	0	1
1	1	1

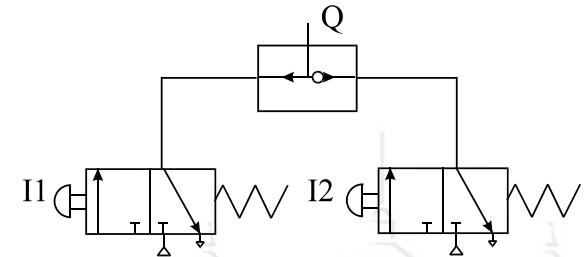
Slika 3.17: Grafični simbol člena ALI za logično shemo in kontaktni načrt

Slika 3.18: Realizacija logične funkcije ALI s polprevodniškimi elementi

Slika 3.19: Realizacija logične funkcije ALI z elektromehanskimi elementi

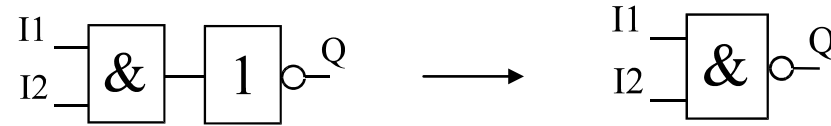

Slika 3.20: Realizacija logične funkcije ALI s pnevmatskimi elementi

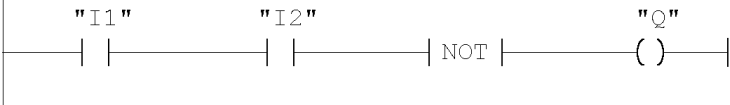

Funkcija NE-IN (1)

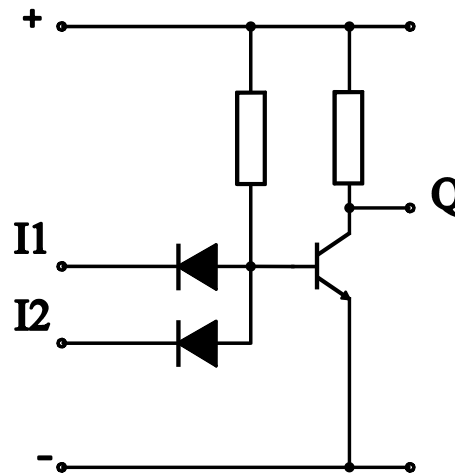
I1	I2	Q
0	0	1
0	1	1
1	0	1
1	1	0

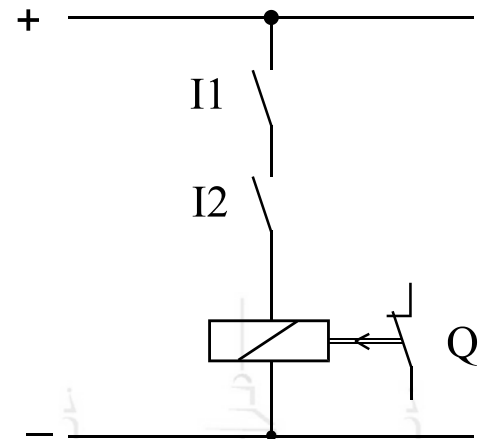
Slika 3.21: Logični simbol za funkcijo NE-IN

Slika 3.22: Relejni simbol za funkcijo NE-IN

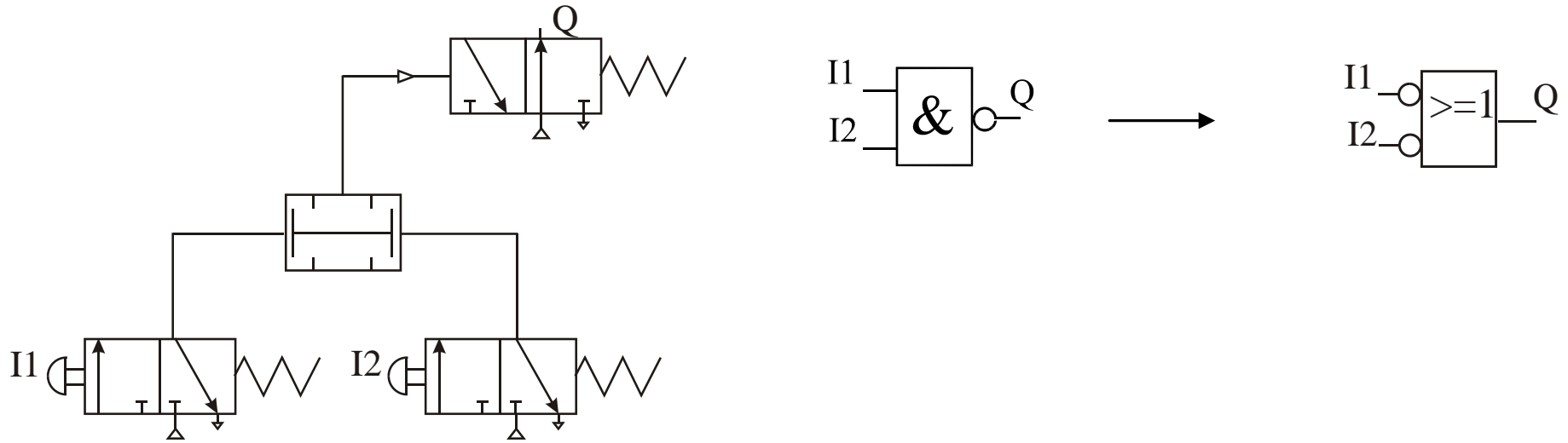
Slika 3.23: Realizacija logične funkcije NE-IN s polprevodniškimi elementi

Slika 3.24: Realizacija logične funkcije NE-IN z relejem

Funkcija NE-IN (2)

Slika 3.25: Realizacija logične funkcije NE-IN s pnevmatskimi elementi

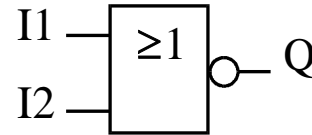
I1	I2	$\bar{I1}$	$\bar{I2}$	Q
0	0	1	1	1
0	1	1	0	1
1	0	0	1	1
1	1	0	0	0

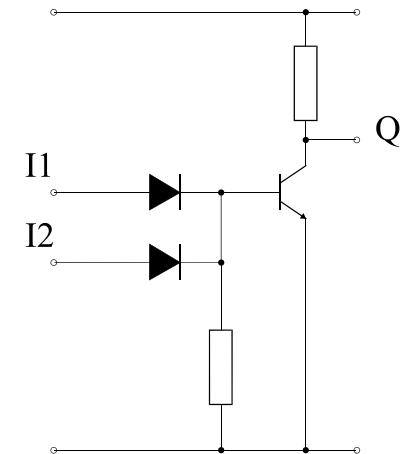

Funkcija NE-ALI (1)

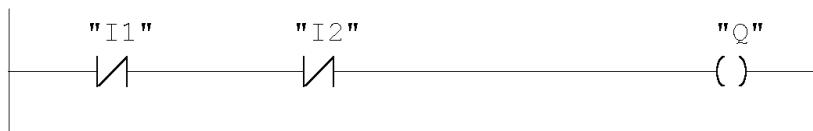
I1	I2	Q
0	0	1
0	1	0
1	0	0
1	1	0

Slika 3.26: Logični simbol za funkcijo NE-ALI

Slika 3.27: Možna realizacija funkcije NE-ALI v polprevodniški tehniki

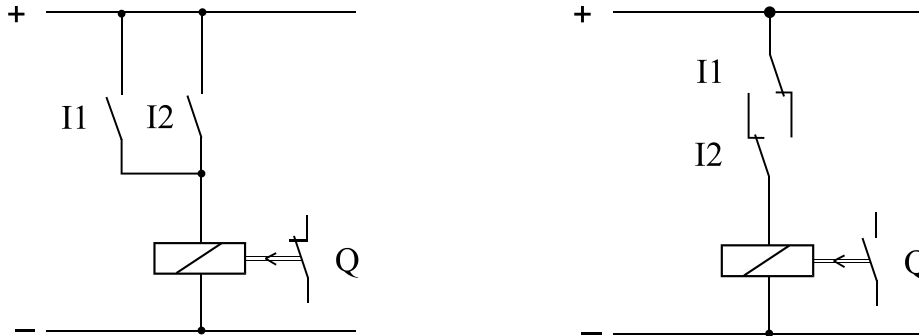

Slika 3.28: Kontaktni načrt za možno realizacijo funkcije NE-ALI

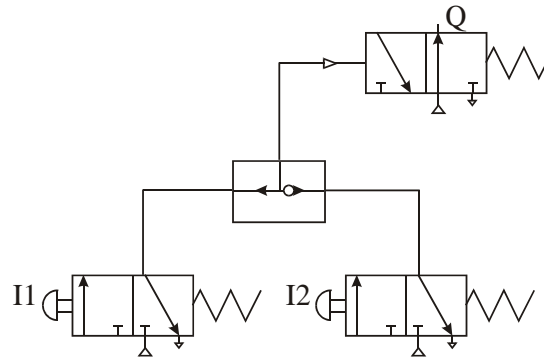

Funkcija NE-ALI (2)

Slika 3.29: Možni realizaciji funkcije NE-ALI z releji

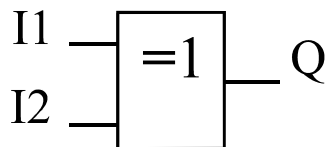

Slika 3.30: Realizacija logične funkcije NE-ALI v pnevmatski tehniki

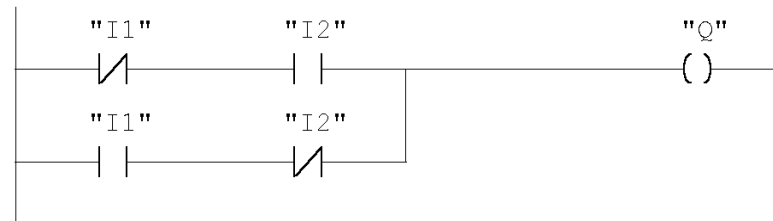

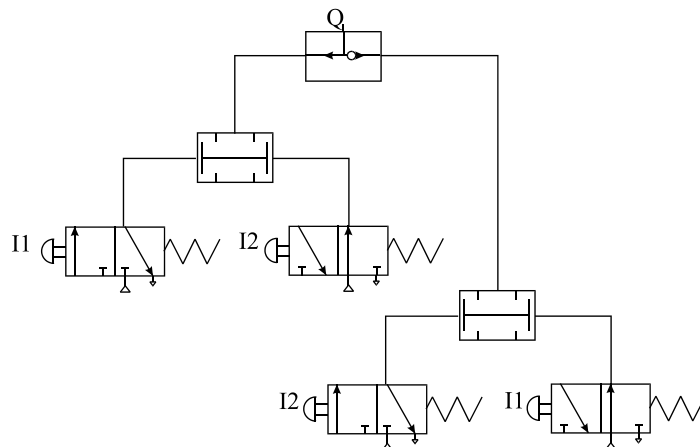
I1	I2	Q
0	0	0
0	1	1
1	0	1
1	1	0

Slika 3.31: Logični simbol za funkcijo EKSKLUZIVNI ALI

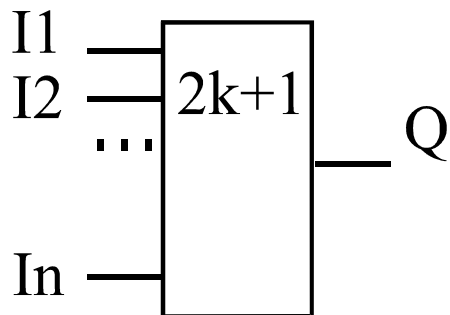

Slika 3.32: Kontaktni načrt za funkcijo EKSKLUZIVNI ALI

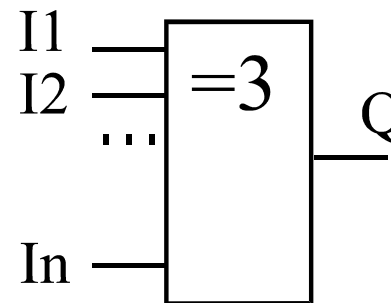

Slika 3.33: Realizacija funkcije EKSKLUZIVNI ALI s pnevmatskimi elementi

Slika 3.34: Simbol za logično funkcijo LIHA PARITETA

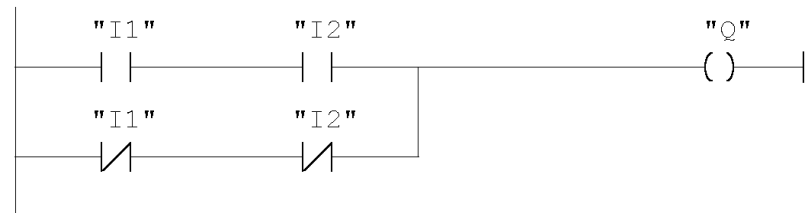
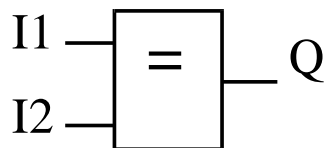
Slika 3.35: Simbol za logično funkcijo " m IN NATANKO m "

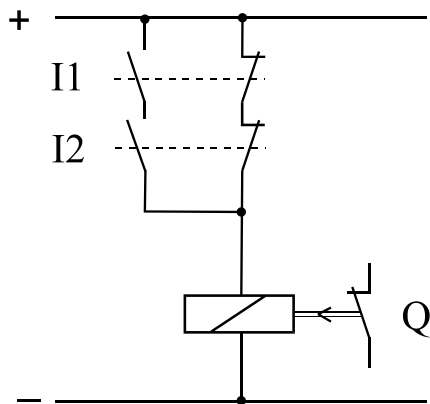
Funkcija EKSKLUZIVNI-IN (ekvivalenca)

I1	I2	Q
0	0	1
0	1	0
1	0	0
1	1	1

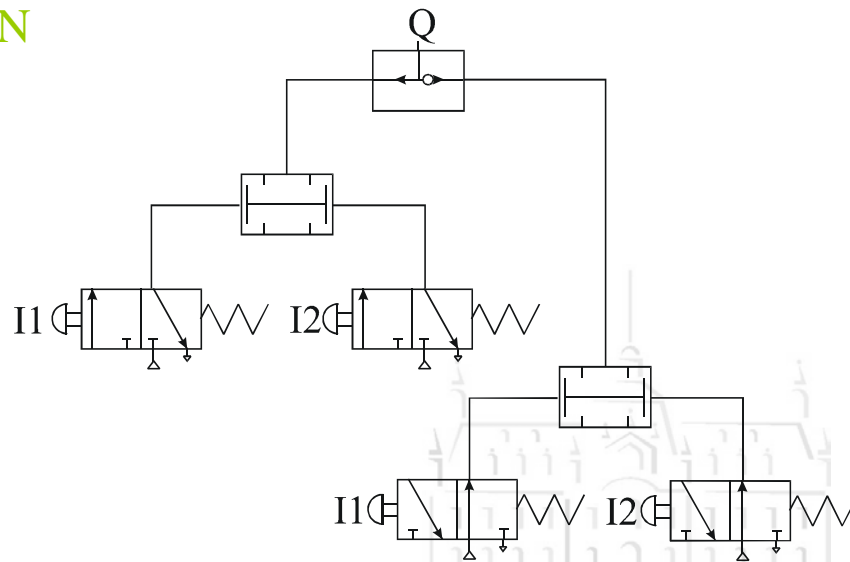

Slika 3.36: Grafični simbol za logično funkcijo EKSKLUZIVNI IN

Slika 3.37: Relejna shema funkcije EKSKLUZIVNI IN

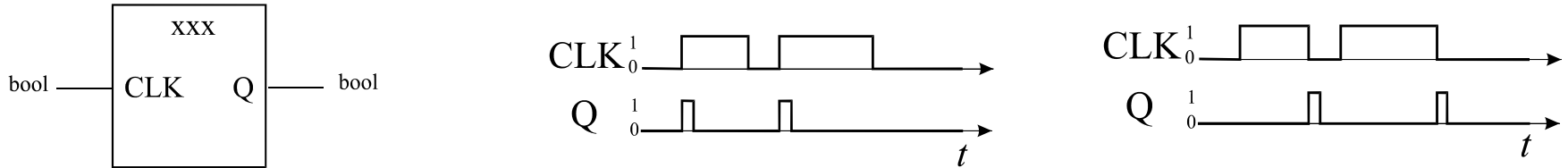
Slika 3.38: Realizacija logične funkcije z releji

Slika 3.39: Realizacija logične funkcije s pnevmatskimi elementi

Dinamična logična funkcija

Slika 3.40: Dinamična logična funkcija

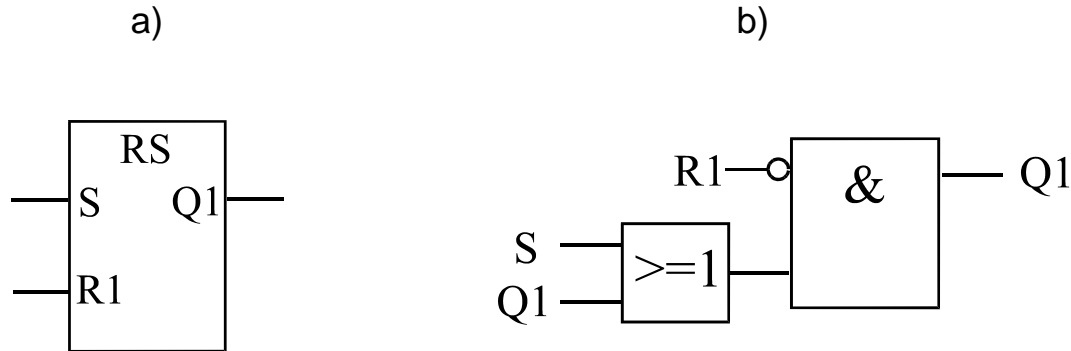

Slika 3.42: Dodatna simbola za dinamični funkciji za ugotavljanje naraščajoče (levo) in padajoče stranice

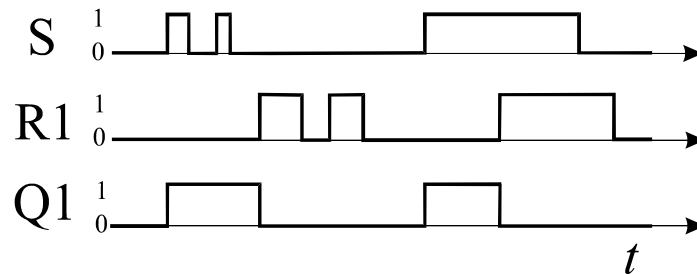

RS pomnilna celica (1)

Slika 3.43: RS pomnilnik: a) simbol po SIST EN 61131-3, b) realizacija s kombinacijskimi vezji

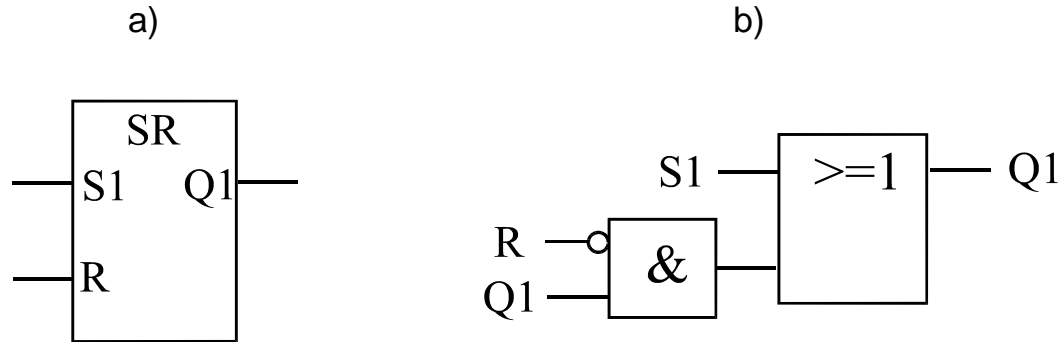

Slika 3.44: Časovni potek pri RS pomnilni celici

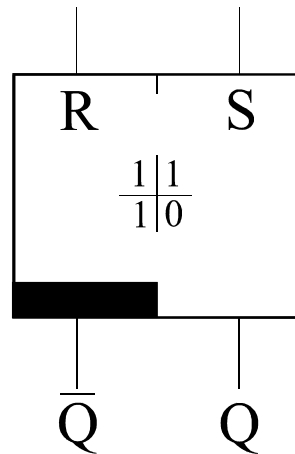

RS pomnilna celica (2)

Slika 3.45: SR pomnilnik: a) simbol po SIST EN 61131-3,
b) realizacija s kombinacijskimi vezji

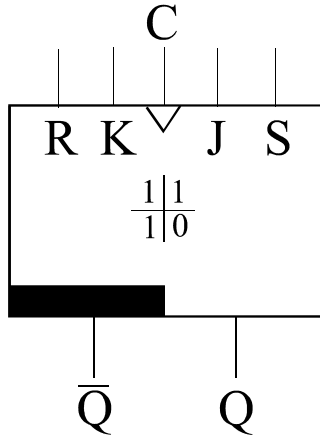
Slika 3.46: "Popolni" grafični simbol za RS pomnilno celico

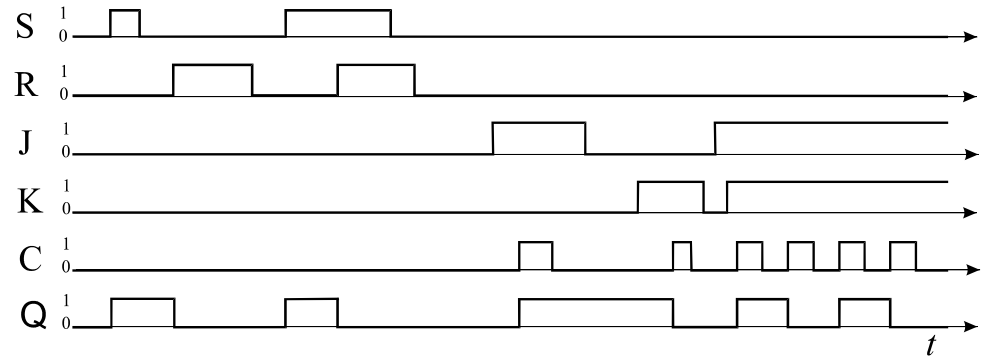

Dinamična pomnilna celica JK

Slika 3.47: Grafični simbol za JK pomnilno celico

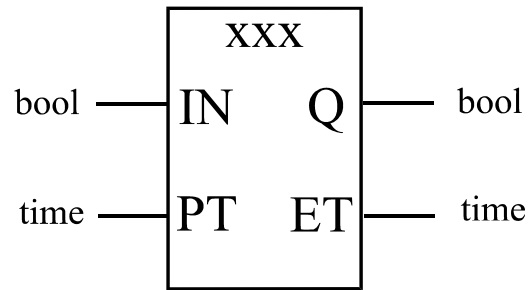
Slika 3.48: Časovni potek signalov za JK pomnilno celico z dinamičnim vhodom, ki deluje na naraščajočo stranico

J	K	C	Q
1	0	0 ali 1	ni sprememb
0	1	0 ali 1	ni sprememb
1	0	0 → 1	1
1	0	1 → 0	ni sprememb
0	1	0 → 1	0
0	1	1 → 0	ni sprememb
1	1	0, 1, 1 → 0	ni sprememb
1	1	0 → 1	sprememba stanja izhoda (0 → 1 ali 1 → 0)

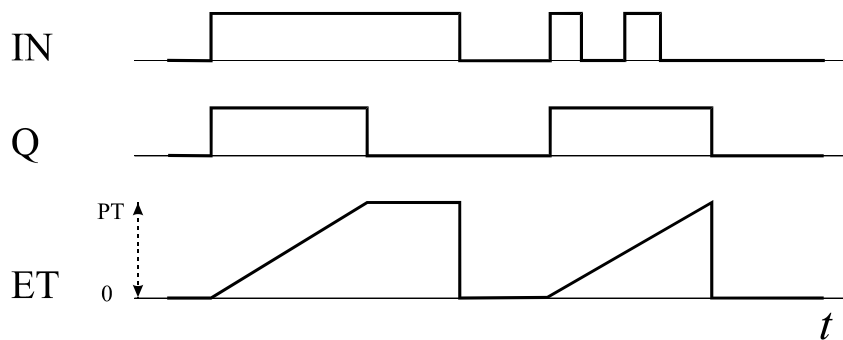
Tabela 3.2: Stanja izhoda JK pomnilnika v odvisnosti od pripravljalnih vhodov in dinamičnega vhoda

Časovne funkcije (1)

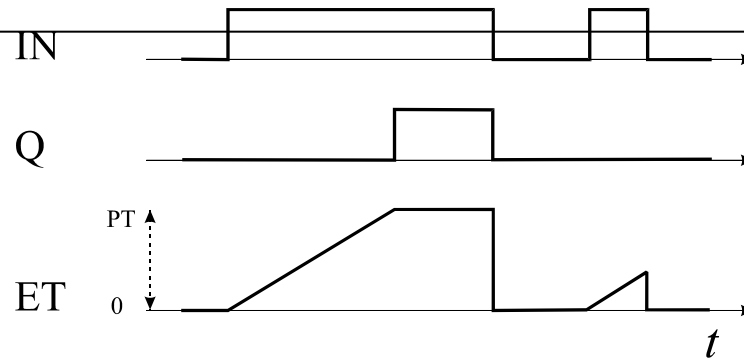
Slika 3.49: Simbol časovne funkcije po SIST EN 61131-3

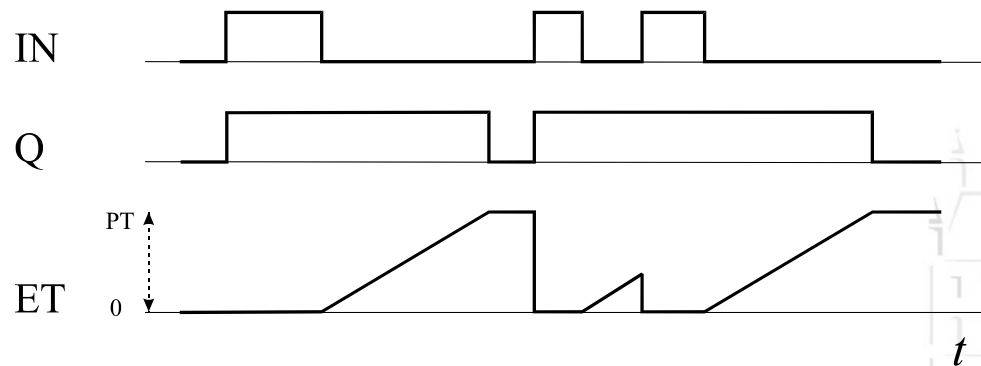
Slika 3.50: Časovna funkcija "pulz"

Časovne funkcije (2)

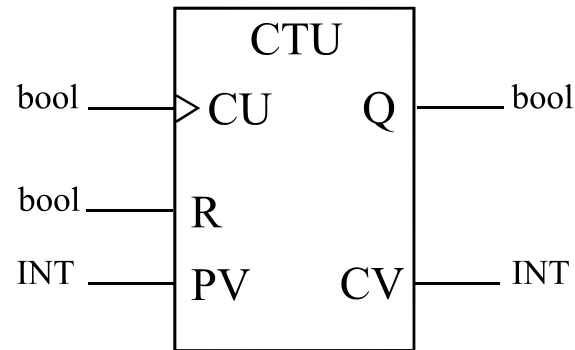
Slika 3.51: Časovna funkcija "zakasnitev vklopa"

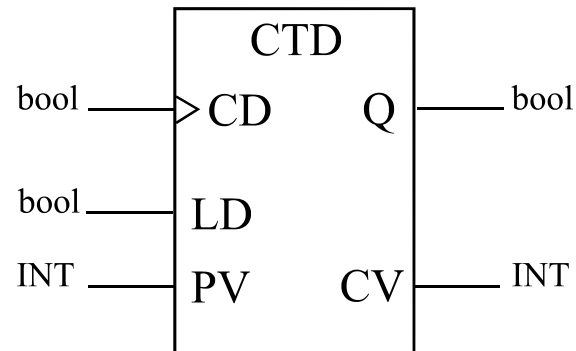
Slika 3.52: Časovna funkcija "zakasnitev izklopa"

Števni funkciji

Slika 3.53: Grafični simbol za funkcijo "štetje navzgor"

Slika 3.54: Grafični simbol za funkcijo "štetje navzdol"

